

VILTIG JUDASOOR OP WALCHEREN

Henk Remijn

Poolsterstraat 14, 4356 BT Oostkapelle

Remijn, H. 2001. The Tripe Fungus; *Auricularia mesenterica* on Walcheren. *Coolia* 44(2): 107-109.

The felling of elms on roadsides due to *Scolytus scolytus*-borne elm disease (*Ophiostoma ulmi*) has led to a great increase in the occurrence of Tripe Fungus on the former island of Walcheren. Distribution in 1995 and 2000 is compared in two maps. Interesting finds made during this study are mentioned, including the second record of *Tubaria hololeuca* for The Netherlands.

De afgelopen jaren ben ik in het winterseizoen steeds op zoek geweest naar het voorkomen van het Viltig judasoor (*Auricularia mesenterica*) op Walcheren. Eén van de redenen hiervoor was het steeds massaler kappen van iepen langs de Walcherse wegen. De stobben blijven hierbij in de grond achter. Eén van de redenen om de iepen te kappen is de aantasting door de schimmel *Ophiostoma ulmi*. Deze schimmel wordt overgebracht door de iepen-spintkever (*Scolytus scolytus*). Eenmaal aangetast door de schimmel, is de boom ten dode opgeschreven.

Wie de bermen op Walcheren anno 2000 kent, zal begrijpen dat deze wat de natuurwaarden betreft niet hoog staan aangeschreven. Ten eerste zijn ze over het algemeen veel te smal, de wegbeplanting staat hierdoor te dicht tegen de rijweg. Het gevolg is dat de bomen en struiken regelmatig met grof geweld worden gesnoeid (tijd is geld). Op de scheiding met het akkerland is in de regel een watervoerende sloot gesitueerd. Deze sloot wordt jaarlijks uitgemaaid en eens in de zeven jaar uitgebaggerd. De wortels van de bomen en struiken worden hierdoor vaak beschadigd. Verder is de berm een ondergrondse snelweg van kabels en buizen e.d. Regelmatig wordt voor reparatie/vernieuwing van deze kabels en buizen een stuk berm opgegraven. Dit komt het wortelstelsel van de wegbeplanting ook al niet ten goede. Daarnaast is er na de ruilverkaveling van de jaren '50 een grote hoeveelheid plantmateriaal uit het buitenland (o.a. Italië) gehaald. Hiervan is gebleken dat dit materiaal niet voldoende bestand is tegen het klimaat in onze streken. Op de essen komt massaal de essenbastkanker voor. De wilgen staan ook al niet bekend om hun lange levensduur.

Al met al redenen genoeg voor het Waterschap Zeeuwse Eilanden om een rigoureuus nieuw beplantingsplan voor het werkgebied op te stellen. Uitgangspunt van het nieuwe beplantingsplan is 'duurzaamheid'.

Aangezien deze hele operatie een periode van 20 jaar beslaat zijn we voorlopig nog wel verzekerd van het veelvuldig voorkomen van het Viltig judasoor. Het is bekend dat het Viltig judasoor voorkeur heeft voor iep en populier. Eén keer vond ik het Viltig judasoor op es.

Eén van de eerste geregistreerde waarnemingen van het Viltig judasoor op Walcheren stamt uit Middelburg (1936). In *Coolia* jaargang 16 nr. 1/2 beschrijft P.B. Jansen in 1973 het Viltig judasoor en geeft als vindplaatsen in Zeeland de plaatsen Goes en Middelburg op. In 1995 is het rapport van Wim Kuijs uitgegeven. Hierin wordt het Viltig

judasoor op Walcheren al uit 21 kilometerhokken gemeld. De meeste meldingen zijn in dit rapport geregistreerd uit natuurterreinen. Op deze gegevens (zie kaart 1) heb ik mij gebaseerd om verder onderzoek te doen naar het voorkomen van het Viltig judasoor op Walcheren.

Het Viltig judasoor is makkelijk te herkennen en als het eenmaal op een stobbe tevoorschijn komt is het meestal massaal en langdurig aanwezig. Vorst is geen bezwaar, na dooi blijft het nog lang aanwezig of het komt opnieuw te voorschijn.

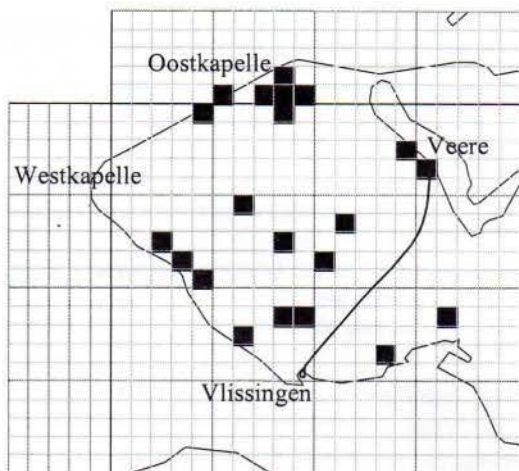
De zoektocht geschiedde steeds op de fiets. Door snoeiwerkzaamheden van de overige wegbeplanting (o.a. meidoorn) behoort het bandenreparatiesetje tot de basisuitrusting. Op geschikte plaatsen werd geregeld afgestapt en de stobben onderzocht op paddestoelen. In verband met de verkeersveiligheid worden er naast de aangetaste iepen ook diverse andere boomsoorten gerooid. Hierbij gaat het voornamelijk om wilg en es. Ook deze stobben zijn in het onderzoek meegenomen.

De iepenstobben zijn favoriet bij zowel het Viltig judasoor, waar mijn belangstelling naar uitgaat, als bij de Rookzwam (*Bjerkandera fumosa*) en het Fluweelpootje (*Flammulina velutipes* s.l.). Als we de gegevens van de laatste twee in een verspreidingskaartje zouden zetten, komen we met een vergelijkbaar beeld als van het Viltig judasoor. Iets minder algemeen op de stobben zijn de Grijszame buisjeszwam (*Bjerkandera adusta*), Geweizwam (*Xylaria hypoxylon*) en Zadelzwam (*Polyporus squamosus*).

Zijn de stobben al in een gevorderd stadium van ontbinding dan kunnen soorten als *Mollisia cinerea* (Gedrongen mollisia) en *Bisporella subpallida* (Geelbruin schijfzwammetje) te voorschijn komen. Bij ophoping van plantaardig materiaal in de berm had de Knolparasolzwam (*Macrolepiota rachodes*) een uitstekende voedingsbodem om te fructificeren.

Verrassend zijn de soorten die als zeldzaam te boek staan. Een enkele keer verscheen op wilgenstobben de Harslakzwam (*Ganoderma resinaceum*). Eén keer vond ik de Kogelhoutskoolzwam (*Daldinia concentrica*) op een essenstobbe, terwijl de Paarssteel-schijnridderzwam (*Lepista saeva*) geen zeldzaamheid is en zelfs tot in januari is te vinden langs de Walcherse wegen.

Op paddestoelengebied profiteren we hier langs de Walcherse kust van het warme Noordzeewater. Als het verderop in het land al enkele graden vriest dan blijft de temperatuur hier net boven 0°C. De Kogelhoutskoolzwam en de Paarssteelschijnridderzwam staan in de Rode Lijst vermeld als kwetsbaar. De Harde voorjaarssatijnzwam (*Entoloma clypeatum*), Witte kluißzwam (*Helvella crispa*) en de Zilveren ridderzwam (*Tricholoma argyraceum*) zijn weliswaar geen zeldzame paddestoelen maar geven toch kleur aan je zoektocht.

Kaart 1. Het voorkomen van Viltig judasoor op Walcheren 1995.

Regelmatig worden de takken versnipperd en de houtsnippers blijven in de berm achter. Een ideale voedingsbodem voor o.a. Hazenpootje (*Coprinus lagopus*), Vroege bekerzwam (*Peziza vesiculosa*) en het Gewoon donsvoetje (*Tubaria furfuracea* ss. Arnolds).

Bij het buurtschap Poppendamme stond ik in januari 1999 voor een aangename verrassing. Op de houtsnippers groeide een donsvoetachtige paddestoel. De kleur (wit) kwam evenwel totaal niet overeen met het Gewoon donsvoetje. Bij thuiskomst eerst maar eens het Overzicht geraadpleegd. En jawel hoor, er schijnt een witte variant van het Gewoon donsvoetje voor te komen, nl. *Tubaria hololeuca* (Wit donsvoetje), voor het eerst gemeld van een houtsnipperpad in de Wassenaarse duinen in 1990. En nu voor de tweede keer op Walcheren. (De heer C. Bas was zo vriendelijk de vondst voor mij te controleren). In 2000 was er nog voldoende voedingsbodem over voor *Tubaria hololeuca* om opnieuw te voorschijn te komen.

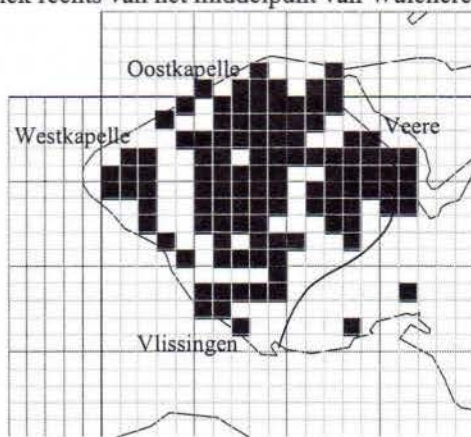
In het kader van het onderzoek heb ik ook nog een aantal marginale natuurterreinen bezocht. Normaal gesproken geen terreinen waar ik op zoek zou gaan naar paddestoelen. Dat het toch de moeite waard kan zijn, bewijzen de vondsten van de Rode kelkzwam (*Sarcoscypha coccinea* s.l.). Zowel in de smalle bosrand langs het Veerse Meer ter hoogte van Kleverskerke als in de smalle duinstrook tussen Vlissingen en het bungalowpark Vabenabos vond ik enkele exemplaren van de Rode kelkzwam s.l. Op Walcheren komen we voor wat betreft de Rode kelkzwam s.l. nu op 7 verschillende vindplaatsen.

Daarnaast vond ik in de smalle duinstrook langs het fietspad ter hoogte van Westkapelle o.a. één exemplaar van de Baretaardster (*Geastrum striatum*) en honderden exemplaren van de Gekraagde aardster (*Geastrum triplex*).

In kaart 2 zien we de resultaten van het Viltig judasoor tot en met het jaar 2000. In elk kilometerhok zijn diverse vindplaatsen van het Viltig judasoor. In de driehoek Westkapelle, Meliskerke en Aagtekerke zijn bijna geen bomen te vinden i.v.m. zoute kwel die hier optreedt. Dit geldt ook voor de witte vlek rechts van het middelpunt van Walcheren. Dus ook geen Viltig judasoor. Het stedelijk gebied is niet bezocht. Het gebied ten zuidoosten van het Kanaal door Walcheren is niet intensief onderzocht. Ongetwijfeld zijn hier ook nog diverse vindplaatsen van het Viltig judasoor. Zo blijft er ook voor de toekomst nog wat te doen.

Literatuur

- Arnolds, E., Kuyper, Th.W., Noordeloos, M.E. (red.). 1995. Overzicht van de Nederlandse Paddestoelen. Uitgave NMV, Wijster.
- Jansen, P.B. 1973. Onze Judasoren. *Coolia* 16 (1/2): 35-36.
- Kuijs, W.D.J. 1995. De Paddestoelen van Walcheren. Uitgave KNNV.

Kaart 2. Het voorkomen van Viltig judasoor op Walcheren 2000.